

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

“...การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้นตอน ต้องสร้างพื้นฐาน คือความพอมีพอกิน พอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่เป็นเบื้องต้นก่อน โดยวิธีการและอุปกรณ์ที่ประหยัด แต่ถูกต้องตามหลักวิชาการ เพื่อได้พื้นฐานที่มั่นคงพร้อมพอสมควรและปฏิบัติได้แล้ว จึงค่อยสร้างค่อยเสริมความเจริญและฐานะทางเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นไปตามลำดับต่อไป หากมุ่งแต่จะทุ่มเทสร้างความเจริญยกเศรษฐกิจโดยไม่ให้แผนปฏิบัติการสัมพันธ์กับสภาวะประเทศและประชาชนไทยสอดคล้องด้วย ก็จะทำให้เกิดความไม่สมดุลในเรื่องต่าง ๆ ขึ้น ซึ่งอาจกลายเป็นความยุ่งยาก ล้มเหลวได้ในที่สุด ดังเห็นได้ที่อารยประเทศหลายประเทศกำลังประสบปัญหาทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรงในเวลานี้..”

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ได้พระราชทานพระราชดำริ "เศรษฐกิจพอเพียง" เป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ว่าการพัฒนาจะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ ความระมัดระวังอย่างยิ่ง และให้ดำรงชีวิตตามหลักการพึ่งตนเอง 5 ประการ คือ พึ่งตนเองทางจิตใจ พึ่งตนเองทางสังคม พึ่งตนเองได้ทางทรัพยากรธรรมชาติ พึ่งตนเองได้ทางเทคโนโลยีและพึ่งตนเองได้ในทางเศรษฐกิจ (สุเมธ ตันติเวชกุล, 2544 : 284-291)

จากพระราชดำริ "เศรษฐกิจพอเพียง" ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ดังกล่าว ต่อมารัฐบาล จึงได้อัญเชิญพระราชดำริมาเป็นแนวทางการพัฒนาโดยยึดทางสายกลางและบริหารประเทศเพื่อพัฒนาให้คนไทยอยู่ร่วมกันบนพื้นฐานของความสมดุล พอดี ความพอประมาณอย่างมีเหตุผล สามารถพึ่งตนเอง มีภูมิคุ้มกัน อยู่ดีมีสุขอย่างยั่งยืน มีคุณภาพชีวิตที่ดี และเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิตเพื่อรู้เท่าทันโลก (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544), แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549), แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559))

สำหรับกระทรวงศึกษาธิการ ก็ได้ได้นำพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ มากำหนดเป็นแนวทางการขับเคลื่อนสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา (สถานศึกษาพอเพียง) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์การดำเนินชีวิตของบุคลากร

และผู้เรียนให้มีความพอเพียง มีภูมิคุ้มกัน เชื่อมโยงเครือข่าย แลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน (กระทรวงศึกษาธิการ : 2552) โดยการประยุกต์ใช้ในการดำเนินงาน การจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และการบริหารจัดการสถานศึกษา รวมทั้งการพัฒนาบุคลากรเพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติในทุกระดับได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล เกิดการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในการดำเนินการบนพื้นฐานของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างจริงจังและต่อเนื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, : คำนำ และศูนย์ขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ของกศน. (2553 : 2)

ส่วนสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (สำนักงาน กศน.) ได้น้อมนำพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงมากำหนดเป็นนโยบายเพื่อขับเคลื่อนสถานศึกษา แบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในสถานศึกษา (สถานศึกษาพอเพียง) หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สารทักษะการดำเนินชีวิต เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้นักศึกษา กศน.ได้ เรียนรู้รากฐานการดำเนินชีวิตของคนไทย การประกอบอาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การวางแผนประกอบอาชีพอย่างพอเพียง เพื่อให้เกิดความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน มอบนโยบายให้ สถานศึกษาจัดกระบวนการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้กับประชาชนที่ว่างงาน ในรูปแบบของศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน การฝึกอบรมอาชีพหลักสูตรระยะสั้น การพัฒนาอาชีพเพื่อการ มีงานทำ นำความรู้ ทักษะมาประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพ การดำเนินชีวิตประจำวันของตนเอง ครอบครัว และชุมชนตามความเหมาะสม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2554-2556 และสำนักงานส่งเสริม การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 2555)

จากการดำเนินงานที่ผ่านมา ผู้วิจัยได้วิเคราะห์สภาพการจัดเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สารทักษะการดำเนินชีวิต เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง นักศึกษาส่วนมากมีความรู้ความเข้าใจ เรื่องหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผลการสอบปลายภาคเรียนผ่าน และเรียนจบตามโครงสร้าง หลักสูตร แต่จากการติดตามนักศึกษาหลังเรียนจบหลักสูตรแล้ว พบว่า นักศึกษาส่วนหนึ่งไม่ได้ นำความรู้ไปปฏิบัติจริง สำหรับกลุ่มเป้าหมายผู้เรียนที่เป็นประชาชน ที่เรียนหลักสูตรระยะสั้น ได้ทำกิจกรรมเฉพาะในช่วงเวลาที่จัดการเรียนการสอน หลังจากอบรมเสร็จสิ้นแล้วนำกลับมา ทำกิจกรรมต่อเนื่องค่อนข้างน้อย และผู้เรียนจำนวนไม่น้อยที่ยังมีค่านิยมการซื้ออาหารจากตลาด หรือจากรถขายกับข้าวที่มีไปบริการถึงหมู่บ้านมาทำรับประทาน โดยให้เหตุผลว่าง่าย สะดวกและ ประหยัด ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่าชาวบ้านส่วนหนึ่งยังไม่เห็นความสำคัญการดำเนินชีวิตตามหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจแล้วสามารถนำไปสู่การพึ่งพาตนเองได้ และจากการสนทนากับกลุ่มเป้าหมาย ผู้เรียน กล่าวว่า รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนราชการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ

พอเพียง แต่การทำงานยังมีลักษณะต่างคนต่างทำ ขาดการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน ประกอบกับชาวบ้านในชนบทส่วนหนึ่งมีฐานะยากจน ประกอบอาชีพเกษตรกรรมไม่ประสบผลสำเร็จก่อให้เกิดหนี้สิน จึงยอมละทิ้งครอบครัวไปหางานทำที่อื่นเพื่อส่งเงินมาดูแลครอบครัว ดังนั้น การรวมกลุ่มต่าง ๆ จึงยังไม่เข้มแข็ง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ SWOT (SWOT Analysis) ของศูนย์การศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัยอำเภอโนนไทย ปีงบประมาณ 2557 ซึ่งพบว่า ประชาชนในอำเภอโนนไทย มีปัญหาด้านการประกอบอาชีพ ขาดเงินทุน หนี้สิน ขาดแรงงานในการประกอบอาชีพ ขาดการวิเคราะห์สภาพปัญหา ความต้องการและการรู้เท่าทันธรรมชาติ การจะส่งเสริมสนับสนุนหรือการแก้ปัญหาดังกล่าวต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วน ในส่วนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอโนนไทย (กศน.อำเภอโนนไทย) ได้กำหนดเป็นแนวทางในการดำเนินงานร่วมกับครูกศน. ด้านการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย มอบหมายให้ครูกศน. ลงพื้นที่สัมภาษณ์ความต้องการเข้าร่วมพัฒนาผู้นำต้นแบบในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามกระบวนการเรียนรู้ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอโนนไทย ประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีพื้นที่สำหรับการปลูกพืชไม่ต่ำกว่า 1 งาน สามารถเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง และมีจิตอาสาที่จะช่วยเหลือเพื่อนบ้านแก้ปัญหาด้านการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งนี้ ผู้วิจัยมีความเชื่อพื้นฐานที่ว่า “ชุมชนใดก็ตามถ้ามีผู้นำที่ดี ผู้นำที่ทำเป็นต้นแบบการดำเนินชีวิต และการประกอบอาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแล้ว จะส่งผลให้คนในครอบครัวและชุมชน มีความเข้มแข็ง เช่น มีภารกิจกรรมการลดรายจ่าย การเพิ่มรายได้ การออม การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การเอื้ออาทร การแบ่งปัน การช่วยเหลือซึ่งการและกัน (ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอโนนไทย. 2556-2557)

ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จึงกำหนดแนวทางในการสร้างผู้นำต้นแบบการดำเนินการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อช่วยเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนให้บรรลุเป้าหมาย และให้ความสำคัญกับการพัฒนาต้นแบบเพื่อการพัฒนาชุมชนให้เกิดความเข้มแข็งตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงศึกษาเรื่องกลยุทธ์การพัฒนาผู้นำต้นแบบการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษา : ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งคาดว่าจะผลจากการศึกษาจะเกิดประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษา ในการนำผลการศึกษามาออกแบบการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ครู/วิทยากรผู้สอน สามารถใช้กลยุทธ์ไปเป็นแนวทางในการออกแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผู้เรียน ครอบครัว ผู้รับบริการ

และชุมชนได้ดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยการลงมือทำกิจกรรมลดรายจ่าย รู้จักการเก็บออม การไม่เบียดเบียนตนเอง ผู้อื่นและสิ่งแวดล้อม ชุมชนและสังคมเกิดการรวมกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน อยู่ร่วมกันอย่างเอื้ออาทร มีความคิดแจ่มง่าย แบ่งปันผู้อื่น ลดความเห็นแก่ตัว มีความพอเพียง เกิดวัฒนธรรมที่ดีงามและอยู่เย็นเป็นสุขในชุมชน และภาคีเครือข่ายทุกภาคจับมือกันร่วมรับผิดชอบในการจัดหรือส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง บริการโดยบูรณาการแหล่งเรียนรู้ วิทยากร ภูมิปัญญา ปราชญ์ชาวบ้าน งบประมาณ ตามความเหมาะสม เพื่อเสริมสร้างชุมชนเกิดการพัฒนาไปสู่ความเข้มแข็งได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. เพื่อสร้างกลยุทธ์การพัฒนาผู้นำต้นแบบการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษา : ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา
3. เพื่อศึกษาผลการใช้กลยุทธ์การพัฒนาผู้นำต้นแบบการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษา : ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตในการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา
การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี นโยบายและจุดเน้นการดำเนินงาน สำนักงาน กศน. เกี่ยวกับการดำเนินงานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้นำ และกลยุทธ์การพัฒนาผู้นำ
2. ขอบเขตด้านสถานที่
ผู้วิจัยกำหนดพื้นที่ในการศึกษาวิจัย คือ พื้นที่อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา
3. ขอบเขตวิธีการศึกษา
การศึกษาใช้การวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งขึ้นอยู่กับวิธีดำเนินการวิจัยที่กำหนดไว้
4. ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมาย

ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมายในการศึกษา ดังนี้

4.1 การสนทนากลุ่ม (Focus Group) คนต้นแบบ ได้แก่ โชนที่ 1
ถิ่นวัฒนธรรม แหล่งเรียนรู้ล้ำค่า และโชนที่ 2 ภูมิปัญญา อารยธรรมล้ำเลิศ ตำบลละ 2 คน
จำนวน 20 คน ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง

4.2 การวิเคราะห์ SWOT (SWOT Analysis) ได้แก่ หัวหน้า กศน.ตำบล
ที่มีบทบาทสำคัญในการจัดกิจกรรมกศน.ทุกระดับในพื้นที่ ตำบลละ 1 คน จำนวน 10 คน
ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง

4.3 การศึกษาผลทดลองใช้กลยุทธ์การพัฒนาผู้นำต้นแบบ ใช้วิธีการคัดเลือก
กลุ่มเป้าหมาย ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง ได้คนต้นแบบ จำนวน 30 คน

4.4 การศึกษาขยายผลทดลองใช้กลยุทธ์การพัฒนาผู้นำต้นแบบ ใช้วิธีการ
คัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย โดยใช้ตารางเครจซมอร์แกน (ธีรวิทย์ เอกะกุล, 2543) ได้ครอบคลุมต้นแบบ
จาก 10 ตำบล จำนวน 63 ครอบครัว/คน

4.5 การขยายผลกลยุทธ์การพัฒนาผู้นำต้นแบบสู่ชุมชนต้นแบบ ทั้ง 10 ตำบล
ใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย โดยใช้ตารางเครจซมอร์แกน (ธีรวิทย์ เอกะกุล, 2543)
จำนวน 118 คน

4.6 การยืนยันกลยุทธ์การพัฒนาผู้นำต้นแบบ จำนวน 1 ชุมชน/หมู่บ้าน
ดังตาราง 1

ตาราง 1 แสดงประชากรและกลุ่มเป้าหมายการวิจัย

กิจกรรม	ประชากร	กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก
การสนทนากลุ่ม (Focus Group) คนต้นแบบ	-	20 คน
การวิเคราะห์ SWOT (SWOT Analysis) หัวหน้า กศน.ตำบล	-	10 คน
การศึกษามผลทดลองใช้กลยุทธ์การพัฒนาผู้นำต้นแบบ คนต้นแบบ	-	30 คน
การศึกษายขยายผลทดลองใช้กลยุทธ์การพัฒนาผู้นำ ต้นแบบ	80 ครอบครัว/คน	63 ครอบครัว/คน
การศึกษายขยายผลทดลองใช้กลยุทธ์การพัฒนาผู้นำ ต้นแบบ	170 คน	118 คน

5. ขอบเขตด้านระยะเวลา

ผู้วิจัยกำหนดระยะเวลาในการศึกษา ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2556 ถึง ปีงบประมาณ 2558

ประโยชน์จากผลการวิจัย

1. ผลจากการวิจัยครั้งนี้ สถานศึกษาได้กลยุทธ์การพัฒนาผู้นำต้นแบบการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษา : ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ โนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาการเรียนการสอน และผู้เรียนให้มีคุณภาพดีขึ้น
2. สถานศึกษาสามารถนำผลการศึกษาไปกำหนดแผนกลยุทธ์ เพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ร่วมกับครู/วิทยากรผู้สอนผู้เรียน/ผู้รับบริการ และประชาชนในชุมชนได้เหมาะสมกับสภาพปัญหาและความต้องการอย่างมีคุณภาพ
3. แนวทางการใช้กลยุทธ์การพัฒนาผู้นำต้นแบบการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษา : ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ โนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ครั้งนี้ น่าจะนำไปสู่การผู้นำต้นแบบ ครอบครัวต้นแบบ และชุมชนต้นแบบ ที่ดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และเป็นแบบอย่างที่ดีในการทำกิจกรรมเพื่อการลดรายจ่าย การเพิ่มรายได้ การออม การอนุรักษ์ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การเอื้ออาทร การแบ่งปัน การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง
4. แนวทางการใช้กลยุทธ์การพัฒนาผู้นำต้นแบบการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษา : ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ โนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ครั้งนี้ ส่งเสริมสนับสนุนการทำงานแบบบูรณาการร่วมกับภาคีเครือข่าย ชุมชนและสังคม ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อส่งเสริมสนับสนุนประชาชนให้ใช้จ่ายอย่างประหยัด การประกอบอาชีพด้วยความถูกต้องสุจริต ละเลิกการแก่งแย่งผลประโยชน์ ไม่หยุดนิ่งที่จะหาทางให้ชีวิตหลุดพ้นจากความทุกข์ยาก ปฏิบัติตนในแนวทางที่ดี ลดละสิ่งชั่ว ในระดับครอบครัว ในระดับชุมชน ในระดับกลุ่ม เพื่อร่วมพัฒนาชุมชนแห่งความพอเพียงอย่างสมดุล

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยจึงได้กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะของคำต่างๆ ดังนี้

1. กลยุทธ์การพัฒนาผู้นำต้นแบบ หมายถึง วิธีการหรือเทคนิคหรือแนวทางหรือกิจกรรมที่นำมาใช้เพื่อการพัฒนาผู้นำต้นแบบการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย 5 กลยุทธ์ ดังนี้

กลยุทธ์ที่ 1 การพัฒนาความเข้มแข็งของผู้นำ หมายถึง วิธีการพัฒนาผู้นำให้มีความรู้ทักษะประสบการณ์และความเป็นผู้นำที่เป็นแบบอย่างในการถ่ายทอดความรู้การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการลดรายจ่าย ด้านการเพิ่มรายได้ ด้านการออม ด้านการดำรงชีวิต ด้านการอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและด้านการเอื้ออาทร (การแบ่งปัน/ช่วยเหลือกัน)

กลยุทธ์ที่ 2 การพัฒนาจิตสาธารณะของผู้นำ หมายถึง วิธีการพัฒนาผู้นำให้มีจิตสำนึกเพื่อส่วนรวม มีความรู้สึกถึงการเป็นเจ้าของในสิ่งที่เป็สาธารณะ ในสิทธิและหน้าที่ที่จะดูแล และบำรุงรักษาร่วมกัน รู้จักความเสียสละ ความร่วมมือ ร่วมใจ ในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม จะช่วยลดปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม ช่วยกันพัฒนาคุณภาพชีวิต เพื่อเป็นหลักการในการดำเนินชีวิต ช่วยแก้ปัญหาและสร้างสรรค์ให้เกิดประโยชน์สุขแก่สังคม

กลยุทธ์ที่ 3 การพัฒนาความเป็นผู้นำ หมายถึง วิธีการพัฒนาการเพิ่มประสิทธิภาพด้านทักษะ ความชำนาญในการทำงานการปรับเปลี่ยนทัศนคติของผู้นำในการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานได้อย่างเต็มที่ และมุ่งไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กร ด้วยวิธีการฝึกอบรมปฐมนิเทศ การดูงาน การร่วมสัมมนา ทั้งในและนอกสถานที่ ฯ เพื่อบุคลากรนั้น ๆ จะสามารถปฏิบัติงานได้อย่างเต็มที่ และมุ่งไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กร

กลยุทธ์ที่ 4 การพัฒนาทักษะการจัดการ หมายถึง วิธีการพัฒนากระบวนการจัดระบบงานและระบบคน โดยเริ่มตั้งแต่การวางแผนดำเนินงาน การทำกิจกรรมต่างๆตามหน้าที่อย่างสร้างสรรค์ เพื่อให้สามารถทำงานด้วยความเรียบร้อย ราบรื่น สำเร็จตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด รวมถึงการประเมินงานเพื่อปรับปรุง แก้ไขหรือพัฒนางานให้ดียิ่งขึ้น

กลยุทธ์ที่ 5 การพัฒนาทักษะการสอน หมายถึง วิธีการพัฒนาความชำนาญในพฤติกรรมการสอนแต่ละอย่างของผู้สอนที่ใช้ในการปฏิบัติงาน การฝึกทักษะการสอนก็เพื่อให้ผู้ฝึกเกิดความคล่องแคล่ว มั่นใจในการแสดงพฤติกรรมนั้น ๆ และแก้ไขข้อบกพร่องของตนเองก่อนที่จะได้มีการสอนในชั้นเรียน

2. การจัดกิจกรรมส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง วิธีการหรือเทคนิคในการอบรมประชาชนที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย โดยนำกรอบแนวคิดปรัชญา

ของเศรษฐกิจพอเพียง มาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตให้แก่ประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชนให้ดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางสายกลางและความไม่ประมาท โดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว การใช้ความรู้ ความรอบรอบและคุณธรรม ประกอบการวางแผนการตัดสินใจดำรงชีวิต มีความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามรอยพระยุคลบาท การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ การทำบัญชีครัวเรือน วิสาหกิจชุมชน/สหกรณ์ การประหยัดพลังงาน โดยกำหนดระดับความพอเพียง 3 ระดับ ดังนี้

2.1 ความพอเพียงระดับจิตสำนึก หมายถึง วิธีการหรือเทคนิคการสร้างจิตสำนึก และปรับทัศนคติสู่การพึ่งพาตนเอง ด้านการสร้างความรู้ความเข้าใจ ด้านการประเมินตนเอง ด้านความคิดพึ่งตนเองและด้านความตั้งใจที่จะใช้ชีวิตอยู่อย่างพอเพียง

2.2 ความพอเพียงระดับปฏิบัติ หมายถึง วิธีการหรือเทคนิคการปฏิบัติเพื่อให้เกิดการพึ่งตนเอง ด้านอยู่อย่างพึ่งตนเอง ด้านมีวิถีชีวิตอยู่อย่างพอเพียง และด้านรวมกลุ่มในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างเอื้ออาทร

2.3 ความพอเพียงระดับบังเกิดผลและรับผลจากการปฏิบัติ หมายถึง วิธีการหรือเทคนิคความพอเพียงระดับครอบครัว ระดับชุมชน และระดับกลุ่ม